

[Nørskov.]

hvilke Navne vi giver vore Institutioner, men jeg tror alligevel, det har sin Betydning, at vi betegner vore Virksomheder med saa let forstaaelige Navne som muligt.

Den første større Opmaaling her i Landet, som er udført efter faste Principper, og som hviler paa videnskabelige Iagttagelser, var Videnskabernes Selskabs topografiske Opmaaling af Danmark i Slutningen af det 18de og Begyndelsen af det 19de Aarhundrede. Arbejdet blev drevet med stor Ihærdighed; 1778 var man færdig med Øerne, og hele Maalingen var udført i Aaret 1820. Samtidig blev der sørgt for Udgivelse af Kortene, dog kun i stærkt formindsket Maalestok i Forhold til Opmaalingen. Denne første Opmaaling af Danmark var efter Datidens Forhold et udmærket Arbejde, som tjener til Ære for Videnskabernes Selskab og de Mænd, der udførte det.

Indenfor Hæren har man alt fra gammel Tid maattet beskæftige sig med Opmaaling og Fremstilling af Kort til Brug ved militære Operationer. Udgivelsen af Videnskabernes Selskabs Kort bragte kun ringe Forandring heri, da dette Kort ikke viste sig særlig egnet til militære Formaal. Indtil Slutningen af det 18de Aarhundrede var dog de militære Opmaalinger af mere tilfældig Natur og tilsigtede hovedsagelig kun at tilfredsstille Øjeblikkets Krav, da der ikke var nogen bestemt Afdeling designeret til denne Tjeneste. Det første Forsøg paa at bringe fastere Former ind i Hærens Opmaaling skete 1790 ved Oprettelsen af Feltjægerkorpset, hvis nærmeste Formaal var at være til Støtte for de højere Kommandostabe ved Udførelsen af forskellige Forretninger, deriblandt Fremstilling af Kort, hvorfor Korpsets Personale fik en dertil svarende Uddannelse.

Et nyt betydningsfuldt Fremskridt skete, da man i 1808 oprettede Generalstaben. Til dennes Opgaver hørte ogsaa Fremstilling af Kort, foreløbig nærmest kun til militære Formaal. Feltjægerkorpset blev samtidig draget ind under Generalstaben under Navn af Guidekorpset. De af Generalstaben fremstillede Kort blev efterhaanden kendt og benyttet ogsaa af den civile Befolkning. Hærens Opmaalingstjeneste fik derved en almindelig samfundsmæssig Betydning, som lidt efter lidt traadte stærkere i Forgrunden. I 1830 blev det saaledes paalagt Generalstaben at udføre en selvstændig Opmaaling af Landet, medens man hidtil havde benyttet den tidligere Opmaaling som Grundlag og kun suppleret og rettet denne. Samtidig

bestemtes det, at Generalstaben skulde udarbejde nye Kort, og noget senere gaves der Tilladelse til, at disse Kort udgaves i Handelen. Hermed var den topografiske Opmaaling fra Videnskabernes Selskab gaaet over til Generalstaben. Denne Ordning medførte, at Opmaalingen herefter blev et af Generalstabens mest omfattende Arbejder. Men hele det topografiske Arbejde blev alligevel først sat rigtig i System, da Generalstaben i 1842 deltes i 2 Afdelinger, hvoraf den ene, der topografiske, fik hele Opmaaling- og Kortarbejdet under sig. Mange dygtige Mænd har tjent i den topografiske Afdeling. Jeg skal saaledes nævne dens første Chef O. N. Olsen, endvidere Andræ, som erhvervede sig et stort Navn i Videnskaben, og Læssøe, hvis fortrinlige personlige og militære Egenskaber er velkendt. Jeg vil ogsaa gerne fremhæve den Dygtighed og Energi, som altid har karakteriseret Guidekorpset, naar det er optraadt i den praktiske Opmaalingstjeneste. Intet Under derfor, at Afdelingen fra første Færd er ledet ind i et udmærket Spor og gennem Aarene har udført et betydeligt og uundværligt Kulturarbejde, som paa mange Maader er kommet Samfundet og den enkelte til gode.

Medens selve Generalstaben siden 1842 har undergaaet mange Forandringer ogsaa med Hensyn til dens samlede Virksomhed, har Topografisk Afdeling, naar bortses fra Reduktionerne i 1909 og 1922, bestaaet i temmelig uforandret Skikkelse. Det skal dog bemærkes, at den en Tid, fra 1856 til 1864, hvad Virksomheden angaar, var lagt ind under Finansministeriet, medens Personalet vedvarende hørte til Generalstaben. Dette skete væsentlig, fordi den daværende Direktør for Gradmaalingen, Andræ, den Gang var Finansminister. Derved kom de to Afdelinger ind under en fælles Overledelse. Men Ordningen viste sig ikke tilfredsstillende, og ved kongelig Resolution af 19. December 1864 blev Generalstabens topografiske Afdeling igen henlagt under Krigsministeriet, og Gradmaalingen blev kort Tid derefter henlagt under Kirke- og Undervisningsministeriet, under hvilket Ministerium den siden har sorteret.

Gradmaalingen, som egentlig burde hedde Jordmaalingen, da den har til Formaal at bestemme Jordens Form og Størrelse, begyndte sin Virksomhed i Aaret 1816. Kong Frederik den Sjette overdrog det nævnte Aar til daværende Professor i Astronomi Schumacher at foretage en selvstændig Gradmaaling af Danmark og bevilgede hertil de nødvendige Pengemidler.